

Людмила Чижова

Ковалева
троянда

Миколаїв
2024

**УДК 821.161.2(477.73)-3
Ч 59**

Чижова, Л. Я.

Ковалева троянда : казка-притча / Л. Я. Чижова. – Миколаїв,
2024. – 8 с.

КОВАЛЕВА ТРОЯНДА

Казка-притча

Поміж двома берегами текла неглибока співуча річечка Зміївка. Вона в'юнко крутилася і обіймала всі горби та пагорби прилеглих сіл і хутірців.

На узліссі притулилося невеличке село Ковалівка. Назва його пішла від знатного роду Ковалів, котрі проживали тут з давніх-давен. Працьовиті, шановані, тож були відомими далеко за межами свого краю.

Тут, майже під лісом, розмістилося ошатне обійстя вдови Ковалихи – матері двох, уже дорослих синів, Степана та Дем'яна.

Від батька їм у спадок дісталася облаштована добротна кузня та вміння працювати з вогнем та залізом. Та ще й інші майстрові таємниці. Тож від сходу сонця і до його заходу курилася димом і пашіла жаром кузня.

Замовлень Коваленкам було вдосталь, бо без справжнього реманенту не обходилося в жодній господі. Гулкий перестук молота та наковальні розносився передзвоном над селом. А брати молоді, дужі на руки, швидкі в роботі, на задумки багаті, завжди готові допомогти при потребі.

Особливо шанобливо відносилися до мами. Вона і господиня добра, завжди встигає всьому лад давати, та синів у строгості держати. Тому вони залюбки матір радують. Своє обійстя обнесли металеву ажурною огорожею. На широких воротах намалювали квітучі соняхи, а біля засувів два чорногузи, щоб відкривати їх.

Вранці люди гонять скотину в череду на пасовище і зоглядаються на цю дивовижну красу. Влітку на металевій огорожі кручені паничі квітнуть. А зимою, коли снігом засипле все навкруги, то соняхи квітнуть, аж очі вбирають. Односельчани сходилися в одному:

– Золоті руки у хлопців! Пощастило Ковалісі. А яка окраса для всього села.

Старший син Степан незабаром одружився, взяв справну дівчину із сусіднього села, а вона умовила будувати сім'ю у своєму селі. Там коваль був необхідним.

Дем'ян залишився ковалем на все село. Підібрав собі помічником вправного працьовитого хлопця і привчав до ковальства.

З часом все у них наладилося і працювали із задоволенням. Дем'яну найбільше до душі було підковувати коней, щоб їх хода була легкою, вухналі до підков гострими, а підкови слугували довго. Господарі примічали, що у коней, ніби крила здіймалися і ці підкови вважали майже чарівними. А якщо підкова зносилася і відпала, то обов'язково зберігали на щастя, та прибивали до одвірок у хаті. Та ще багато різних таємниць у своїх руках тримав молодий коваль.

З часом Дем'яну стало не цікаво виготовляти тільки буденні вироби для вжитку і вийшла з його задумки-придумки невеличка металева скринька для маминих вишивок та прикрас. На ній розмістив тонкі металеві візерунки, а на кришці хитро-мудру завісу із замком. Мати виставила її перед сусідками, то всі зглядалися і були в захопленні. Замовлення посипалися «градом», бо кожна жінка бажала мати куди складати придане для доньки. А що вже дівчата... То одна, то друга частенько навідувалися до кузні, аби полюбуватися, як кується для неї найкраща скринька.

Та хіба тільки для цього...

Кожної весни в сусідньому великому селі проходили ярмаркові свята. Звідусіль люди звозили свої вироби, щоб показати майстерність, придивитися, прицінитися, а там спродатися та скупитися. Але головними на святі були музики, зустрічі та нові знайомства. А взагалі спогадів вистачало на цілий рік.

Дем'ян виклав декілька своїх розцяцькованих металевих скриньок для розгляду, а то і на продаж. Оскільки товар був рідкісним, відразу все розкупили.

Він залишив матір ярмаркувати і пішов на все роздивитися, послухати дівочого співу. І, ніде правди діти, себе показати. Ну, як завжди, в такому випадку буває, побачив дівчину.

Ой, яка гарна була Мар'яна, ніби мальована, чи квітка степова, чи лелітка усміхнена, а оченята – два сонячних промінчика. І славилася в своїм селі чудовою майстринею. Вишивала, як пісню співала. А сама у вишиванку зодягнена, у віночок вбрана, як сонечко зрання. Ясні в задумі дівочі бачення: як голубим цвітом – буде в щасті жити, коли нитка в'ється – все в житті вдається.

Мар'яна, коли розіклала свої вишивки на ярмарку, ніби весну і літо поєднала цвітом. Люди дивувалися і торгувалися. Кожна жінка щось для себе вибирала.

Дем'ян прикіпів очима до цієї краси, а серцем до дівчини. Довго дивився, вже і покупці розійшлися і дівчина додому збиратися стала. А потім таки насмілився, та й для себе обнову замовив:

– Виший мені, дівчино люба, чарівну сорочку, щоб коли зодягав, вишиванка про тебе нагадувала, душу мені зігрівала, у житті радості додавала. Я буду тебе щодня пам'ятати та на зустріч чекати. Для тебе, серденько, місточок зладнаю від моєї кузні до твого садочку. Я до тебе, ти до мене будемо сходитись вечорами, місяця над річкою зустрічати і проводити.

Мар'яна привітно посміхнулася, бо припав їй до серця гарний та ставний парубок:

– Ой, ковалю, не нахваляйся. А чи стане сили викувати моста, що у весняні повені вистоїть? Твоє замовлення приймаю, як вишити знаю, задатку за роботу не беру. Принеси лише на сорочку невеликий сувій тканини із льону, щоб вона була біла та тонесенька.

На цьому і домовилися: на наступному ярмарку зустрінися та подивитися, чи вміє коваль слово тримати, над Зміївкою моста мати. Тоді пообіцяла на нього вишиванку зодягнути. На згадку прийняла від Дем'яна в дарунок скриньку для прикрас та коралів.

З тих пір у Дем'яна лише думки, як дівчині догодити, моста зладнати. Щоб легкий та гарний, мов мереживний, з перилами, квіточками поцяцькований, та із дзвіночками на металевих тросах, що будуть міцно тримати. І легко гойдатиметься над водою.

Коли робота до душі, задум готовий, то швидко час пролітає і все до ладу складається. Як тільки зійшлися удвох, стали на середині мосту, вітер повіває, літо гойдає. А вони завмерли, ні очей, ні рук один від одного не відірвати.

Мар'яна сорочку дістала, на Дем'яна надягнула, а вишивка під сонцем грає, веселковими кольорами сяє.

– Ой, Мар'яночко, серце моє, чи підеш ти любою господинею в мою господу?

– Піду, Дем'яне, за тебе. І скриня твоя до вподоби мені, як прикраса в хаті. За міцний міст люди тобі дякують. Та ще буде до тебе прохання – замовлення. Вважай, що це випробування на силу, мужність та мистецьке терпіння і оберіг для нашого майбутнього:

– Викуй мені меча двусічного, міцні вила-трійчата та орало до плугу. Зійдемося весною на місточку, подивлюся, що з того вийде. А я рушника весільного вишию і тобі подам. Ось тоді долі наші поєднаємо і на той рушник станемо. Я тебе чекатиму...

Дем'ян здивувався дівочому замовленню та не розпитував.

На тих домовленостях розійшлися з добрими намірами і щоб швидше свої обіцянки виконати. Для нього це взагалі було нескладно. Що там тієї роботи. Не одного плуга ладнав, не одні вила для замовників виковував. Впевнений, що це робота декількох днів. А там можна й до весілля готуватися. Але щось пішло не так...

Прийде вранці до кузні, візьметься до роботи, а все з рук падає, ніби й не був вправним ковалем. Що не викує – все незграбне. Не так вже й залізо слухається. А перед очима Мар'яна. Йому хочеться зробити так вдало і гарно, аби покохала, рушника пов'язала. Всі думки геть розбіглися. Ніби відбиває, відтягує, гострить орало, щоб плуг сам землю перевертав, та не виходить.

А меч на руку тяжкий – не втримати. Виля-трійча при роботі зовсім у землю не входять. Проста робота, а не виходить. І край...

Ламає собі голову, скільки заліза спересердя відкинув. А дні за днями швидко спливають...

Дем'ян смутний, розгублений, мовби йому пороблено. З кузні майже не виходить, а дівчина все сниться і сміється:

– А що, ковалю, не по силі моє замовлення? Вже рушника для тебе вишила.

А матері сина шкода:

– Ну навіщо ти голову сушиш та душу мучиш? Так за нею упадаєш, аж з лиця змарнів. Вже й люди дивляться косо, кажуть, що пропав справний коваль з якогось дива. Роботу понесли в інше село. Що ж за дівчина, якій потрібні меч, виля, хіба вона захищатися має, чи за плугом ходитиме. Їй же квіти сіяти та діток ростити.

А ти відпочинь, синку, вранці й видніше буде.

Раненько вийшов Дем'ян на ганок. Який світлий день божий! Промінь підрум'янив ледь розквітлу троянду, а на ній срібними перлами ще нічна роса.

І враз, як сяйнуло – квітонька! Ось що потрібно, аби її серце привернути. Раптом все на краще повернулося: серце в лад б'ється, руки до роботи самі запашіли. І вогонь в горнилі яскравий і міхи все сильніше роздуваються. Вже й задум почав визрівати.

Дем'ян увесь день і ніч виковував, переробляв, вкладав його в метал. А дівчина все перед очима з лагідною посмішкою.

Із напівсвідомості вималювався образ квітки. Підбирав і випробовував найподатливіші та найтонші металеві листи, щоб пелюстки були схожими на живі.

Тож завзяття надихало. Виковував різні форми квітки, вибирав і знову переробляв. І ось, нарешті, в його руках з'явилася квітка-царівна Троянда. Вона ще палала багрянцем, краї її пелюсток повільно темнішали. Опустив Троянду в цеберко ключової води, що відразу закипіла. Гартував метал – випробовував своє кохання. Тримав квітку за тонке стебло, а від неї навкруги тепло хвилями розпливається. Аж подих перехопило від цієї неймовірної і мужньої краси.

Ось вона – металева Троянда – квітка його кохання. Здійснилася мрія-задумка. Ця квітка чарівна ніколи не зів'яне, буде окрасою на все життя, як і їхнє щире кохання. За роботою і про замовлення забув і час призначений згаяв. Дем'ян прикрасив квітку яскравою стрічкою і поніс в дарунок Мар'яні.

Уже і звечоріло, пройшов по мосту, а милої немає. Лиш за хитке перило прив'язаний рушник, що вітром ось-ось в річку знесе. Ледь встиг схопити і втримати. Ще дотемна постояв та марно. А троянда руку припікає, серце хвилює.

Повернувся Дем'ян засмучений, як місяць-молодик, і до матері за розрадою:

– Не дочекалася, тільки рушника мені на згадку залишила. Можливо себе хотіла потішити.

А мати мудра, як і всі матері, зовсім по іншому відчула.

– Ой, не проста ця дівчина, далекоглядна, гордовита. А може вона тебе вивірити хотіла, чи будеш ти захисником родини, справжнім господарем та по її першому поклику все робити. Сину, а металева троянда – то міць твого кохання. Це все вирішувати Мар'яні. Закінчуй її замовлення та поспішай. Відчуваю материнською душею – вона чекає.

Дем'ян за кілька днів закінчив її замовлення, зібрався та із материнським благословенням – ногу в стремено і в дорогу.

Коник вороний підковами грає, ковалеві надією дорогу встеляє...

Ось вже і двір Мар'яни. Дем'ян у двір в'їжджає, замовлення віддає господарю, а милій з поклоном троянду до рук. Мар'яна зарум'янилася та вустами квітками торкнулася. А троянда відразу ожила! І повіз Дем'ян суджену в своє село.

Мати зустріла молодих хлібом-сіллю, щирою посмішкою та ласкою. Наречена низько поклонилася, поцілувала їй руку і вишиванку подарувала. Мар'яна з Дем'яном долі поєднали на весільнім рушникові стояли.

Кожна казка, на те вона і казка, щоб мала гарний кінець. І ця не виключення...

Біографічна довідка

Чижова Людмила Яківна народилася 22 серпня 1939 року в селі Піщаний Брід Добровеличківського району Кіровоградської області. 1955 року, закінчивши 8 класів, стала студенткою Мигійського технікуму-радгоспу в Первомайському районі Миколаївської області. Після закінчення технікуму працювала на колгоспній та культурно-освітній ниві Миколаївської області. В 1962 – 1978 роках була директором Щербанівського сільського клубу та Дорошівського будинку культури Вознесенського району. 1975 року заочно закінчила Київський державний інститут культури імені О. Є. Корнійчука за фахом «режисер». 1978 – 1995 роках – заступник директора обласного Будинку художньої творчості профспілок та обласного Будинку творчості працівників народної освіти Миколаєва.

Але потяг до літератури брав своє. З 1963 року почала друкуватись в періодиці та в республіканській пресі.

Авторка 25 поетичних збірок: «Бабусина казка» (1994), «Барви літа» (1994), «Води живої джерело» (1994), «День пророка Наума» (1995), «Окраса життя» (1996), «Ода матері» (1997), «Ємигея» (1999), «Казка на канікулах» (2001), «Новорічна казка» (2002), «Із глибини народної криниці» (2003), цикл із 4-х книг «Ми малюємо осінь» (2004): «А у нас такі новини», «Звідки осінь починається», «Казка дідуся Гната», «Осіннє диво», «А вже весна» (2005), «Світе, мій світе» (2006), «Світле свято Миколая» (2007), «Гороскопи, зодіаки – року кожного ознаки» (2008), «Скриня казок» (2009), «Сонце на столі» (2011), «Пісня тополина» (2012), «Покрова – козацьке свято» (2016), «Веселі новини гарної днини» (2016), «Купальська містерія зеленого свята» (2017), «Зварю тобі борщику» (2019). Багато віршів покладено на музику.

Авторка 7 прозових книжок «Степова птаха» (2001), «Віддзеркалення долі» (2009), «Казкові історії» (2012), «Феномен Рябошапки» (у співавторстві) (2014), «Життя триває» (2014), «Споришеві стежки дитинства» (2015), «Зворотний відлік» (2016), «Моє завітчане село» (2021), «Вибрані твори» 1 том (2023).

Творчість Людмили Чижової рекомендована Миколаївським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти та Миколаївським державним університетом ім. В. Сухомлинського для вивчення за шкільною програмою навчальних закладів області.

Лауреатка Миколаївської обласної премії ім. Миколи Аркаса (2000). Нагороджена ювілейною медаллю до 200-річчя Т. Г. Шевченка (2014), медаллю «Почесна відзнака» Національної спілки письменників України за особисті досягнення у літературній творчості, за вагомий внесок у відродження духовності та культури українського народу (2014), Почесною грамотою обласної ради» (2014), «Почесною відзнакою» Миколаївської обласної бібліотеки ім. В. О. Лягіна за багаторічну і плідну співпрацю у залученні української дитвори до Книги, Читання і Бібліотеки (2018), Почесною грамотою Верховної Ради України за особливі заслуги перед Українським народом (2019).

Членкиня Національної Спілки письменників України (1997).

